

Ensamkommande barns och ungdomars hälsa, kriser och trauma

Monica Brendler Lindqvist, socionom, leg. psykoterapeut,
handledare, verksamhetschef

Röda Korsets Center för torterade flyktingar

Innehåll:

- Från Migrationsverket till kommunerna
Uppbyggnaden av Origo
Mål och metoder
Hur gick det sen?
  - Resursstark riskgrupp?
Psykisk hälsa – vad säger forskningen?
Vanliga reaktioner = normala reaktioner?
Kris, trauma och psykiska symtom
Behandling av PTSD
- Det sociala nätverkets betydelse

Från Migrationsverket till kommunerna

Att möta de ensamkommande barnen

*"Vi skrattar och pratar, men här inne (pekar på sitt hjärta)
känns det som om man vill dö"
(16-årig pojke från Afghanistan)*

Uppbyggnaden av asylgrupphemmet Origo i Skellefteå

Målsättning: *Att ge asylsökande ungdomar en trygg, meningsfull och lärorik tid utifrån ett salutogent perspektiv*

Metoder:

- Skapa ett tryggt boende och förtroendefulla relationer till de vuxna
- Skapa förutsättningar för gott studieklimat – stödja ungdomens skolarbete
- Stödja ungdomen att få en bra fritid
- Samarbeta med ungdomens sociala nätverk: kompisar, skolpersonalen, myndigheter, goda män, juridiska ombud, BUP, föreningar, grannar m.fl.

Ex på i förväg uppställda konkreta mål:

- 80 % av ungdomarna ska efter sex månader klara det vardagliga språket
- 80 % ska kunna simma 25 meter inom sex månader
- 80 % ska ha en självvald egen aktivitet inom tre månader
- 80 % som uppfyller kriterierna för körkort ska innan de fyllt 19 år tagit körkort

Från asylsökande till ... permanent uppehållstillstånd eller...?

**Vem tar ansvaret för de
ensamkommande barnen?**

"Fotoredskapets"

En två-årig uppföljning av
17 ungdomars möte med Sverige

Två-årig uppföljning av 17 ungdomar

10 ungdomar fick PUT

9 av dem stannade kvar i Skellefteå

6 av dem klarade av gymnasiet

Men

7 ungdomar fick avslag eller "försvann" under
asyltiden

De levde som "papperslösa", fick uppehållstillstånd i
andra länder eller återvände till sina hemländer

De ensamkommande barnen – en resursstark riskgrupp?

De ensamkommande barnen är i hög utsträckning utsatta för psykiskt lidande. Vid 1-års uppföljning fick 56 % diagnosen PTSD (Bean 2006)

52 % av pojkarna och 60 % av flickorna uppger symtom som motsvarar diagnosen depression (Oppedal m.fl. 2009)

Den psykiska ohälsan har flera orsaker:

- Separation och förluster av föräldrar och andra nära anhöriga/barndomstrauman
- Traumatiska upplevelser i f.d. hemlandet och/eller under flyktvägen
- Påfrestande livssituation i sig att vara asylsökande
- Stressrelaterad livssituation i sig att leva i exil

Vanliga reaktioner = normala reaktioner?

- Mardrömmar
- Sömnproblem
- Flash-backs
- Irritabilitet
- Känslostbrott
- Nedstämdhet
- Koncentrationssvårigheter
- Överdriven vaksamhet
- Undvikande

Kris, trauma och psykiska symtom

- I kris hjälper man bäst med ökad omsorg och stöd att stå ut med påfrestningar
- Deprimerade ungdomar behöver professionell bedömning (ex vid nedstämdhet, suicidtankar, känslor av skuld och värdelöshet)
- Likaså ungdomar med ångest och traumareaktioner (ex vid återupplevanden, undvikande och förhöjd spänning)

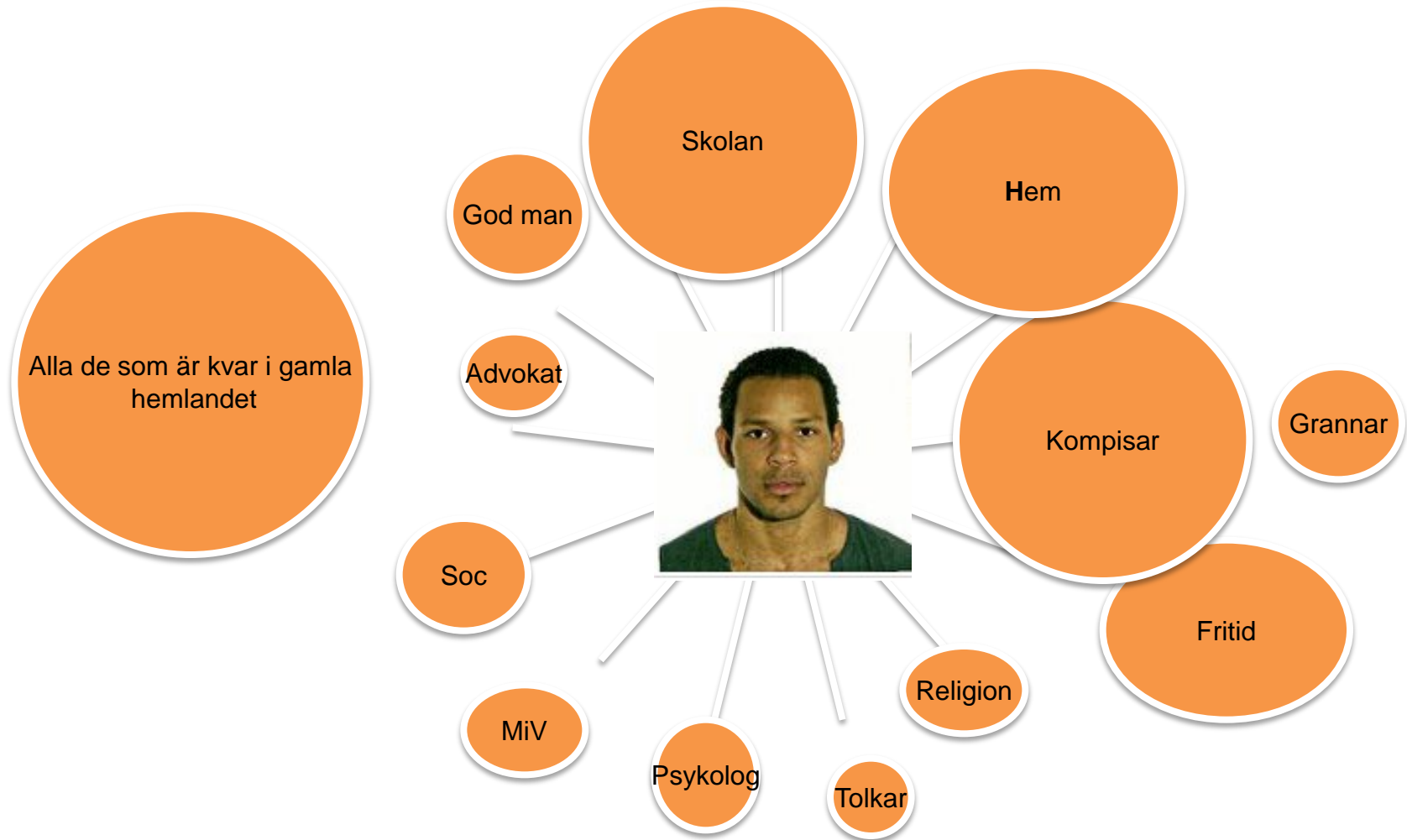
Trauman kan leda till PTSD - posttraumatiskt stressyndrom

- Individen lider av flash-backs, påträngande återkommande plågsamma minnesbilder
- Han/hon har ett undvikandebeteende av sådant som påminner om traumat
- Han/hon är hyperkänslig, vilket märks genom sömnstörningar, irritabilitet, koncentrationssvårigheter, minnesluckor, psykosomatisk smärta

Behandling av PTSD

- I. Stabilisering o symtomreduktion
- II. Psykoedukation (t.ex. kroppskänedom)
- III. Avslappning (andningsövningar, "trygg plats")
- IV. Känslosttryck och känsloreglering (känna igen, benämna)
- V. Kognitivt bemästrande (förstå sammanhang, id. Icke-hjälpsamma tankekedjor)
- VI. Traumaberättelse (t.ex. måla, skriva, samtala)
- VII. Ökad trygghet i framtiden (hur möta risksituationer)

Det sociala nätverket

Vilket stöd behöver stödpersonerna?

Skyddsnät för stödpersoner på individnivå:

- Att ha samarbetspartners och ingå i ett nätverk
- Självreflektion kring positiva och negativa känslor
- Utrymme att få ventilera sina tankar och känslor med andra
- Tillgång till handledning eller annan professionell hjälp vid behov

Skyddsnät för stödpersoner på organisationsnivå:

- Låg stress- och konfliktnivå på arbetsplatsen
- Gott ledarskap, delegation av ansvar, definition av roller och kompetens
- Gemensam målsättning
- God planering

Vad har vi lärt oss om de ensamkommande flyktingbarnens behov?

- Skapa ett socialt nätverk: hem – skola – fritid
- Undvik ytterligare separationer och låt barnet/ungdomen landa och rota sig på nytt
- *Skapa förutsättningar för känslomässigt nära och stabila relationer*

RKC Röd Kors

RÖDA KORSETTS CENTER FÖR
TORTERADE FLYKTINGAR, STOCKHOLM

Foto: A. Mousavi